

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาสภาพการจักระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 จังหวัดพิษณุโลก ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. การบริหารสถานศึกษา
2. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 2.1 ความหมายของระบบการช่วยเหลือนักเรียน
 - 2.2 กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 2.3 องค์ประกอบในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 2.4 แผนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. กรอบแนวคิดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การบริหารสถานศึกษา

ในสถานการณ์ปัจจุบันที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ระบบการจัดการศึกษา ของประเทศไทย จำเป็นต้องปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรมและการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการปฏิรูปการศึกษานั้นมีความมุ่งหมายที่จะ จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีความสามารถ และมีความสุข การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีพลังและมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีการกระจาย อำนาจ และให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทยพุทธศักราช 2540 และเป็นไปตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ซึ่งให้มีการจักระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา ของไทยให้มีเอกภาพเชิงนโยบาย มีความหลากหลายในทางปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขต พื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาดังปรากฏในบทบัญญัติมาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจ การบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหาร ทั่วไป ไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา โดยตรง ซึ่งการกระจายอำนาจดังกล่าวจะทำให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระในการบริหาร

จัดการเป็นไปตามหลักของการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management : SBM) ซึ่งจะเป็นการสร้างรากฐาน และความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ได้มาตรฐาน และสามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จากแนวคิดเพื่อให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระ และมีความเข้มแข็ง รัฐจึงทำให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล โดยได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 ในมาตรา 35 ว่า “สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามมาตรา 34 (2) เฉพาะที่เป็นโรงเรียน มีฐานะเป็นนิติบุคคล เมื่อมีการยุบเลิกสถานศึกษาตามวรรคหนึ่ง ให้ความเป็นนิติบุคคลสิ้นสุดลง

คณะกรรมการปฏิรูประบบบริหารการศึกษาในกระทรวงศึกษาธิการ (2542, หน้า24-34) กล่าวว่า การบริหารการศึกษาของไทยโดยเฉพาะในกระทรวงศึกษาธิการนั้น ยังมีปัญหาหลายประการ ได้แก่ การรวมศูนย์อำนาจไว้ในส่วนกลาง การขาดเอกภาพในการบริหาร การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน การขาดการพัฒนานโยบายอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยในระยะที่ผ่านมาประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่ง แต่ก็มีปัญหาที่สั่งสมอยู่หลายประการ และเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นที่เริ่มพัฒนาในเวลาใกล้เคียงกันนั้น ซึ่งต่อมาพบว่า การศึกษาของไทยมีการพัฒนาที่ล่าช้ากว่าหลายประเทศทั้งปริมาณและคุณภาพ ถึงแม้ว่าจะได้มีความพยายามในการพัฒนาการศึกษาตลอด ปัญหาที่สำคัญในการจัดการศึกษามีอยู่หลายประการ คือ 1) การรวมศูนย์อำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง ทำให้การกระจายอำนาจทั้งในด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป สู่ระดับสถานศึกษาค่อนข้างน้อย ทำให้เกิดความล่าช้าในการบริหาร และการจัดการ 2) การขาดการมีส่วนร่วมของบุคลากรครู ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารและการจัดการศึกษา 3) คุณภาพการจัดการศึกษาค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในรายวิชา กลุ่มสาระต่างๆ 4) ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตร คือ กระบวนการเรียนการสอนยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ซึ่งหลากหลายได้ การวัดผล การประเมินผล เน้นที่การวัดความรู้ ความจำมากกว่าการวัดความรู้ความสามารถที่เน้นจากการปฏิบัติจริง 5) ปัญหาเกี่ยวกับครูและบุคลากรทางการศึกษาบางส่วนยังขาดความรู้ ความสามารถ และทักษะในการจัดการเรียนการสอน 6) ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณ และทรัพยากรทางการศึกษา ทั้งนี้เพราะปัญหาทางเศรษฐกิจของประเทศที่กำลังเผชิญอยู่

7) ความเข้าใจผิดในบทบาทหน้าที่การจัดการศึกษาที่เคยให้ความสำคัญกับสถานศึกษามากกว่าผู้ปกครองและชุมชน (กรมสามัญศึกษา.2543,หน้า10)

ดังนั้น สรุปได้ว่า การปฏิรูปการศึกษานั้นมีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีความสามารถ และมีความสุข การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีพลังและมีประสิทธิภาพจำเป็นที่จะต้องมีการกระจายอำนาจ และให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 และเป็นไปตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ซึ่งให้มีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาของไทยให้มีเอกภาพเชิงนโยบาย มีความหลากหลายในทางปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขต พื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาดังปรากฏในบทบัญญัติมาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจ การบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ซึ่งการกระจายอำนาจดังกล่าวจะทำให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระในการบริหารจัดการ เป็นไปตามหลักของการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management : SBM) ซึ่งจะเป็นการสร้างรากฐาน และความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ได้มาตรฐาน และสามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กรมสามัญศึกษา (2544 ,หน้า 5.ก) ได้ให้ ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ว่า “ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอนพร้อมด้วยวิธีการ และเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการดังกล่าว และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้องหรือบุคลากรภายนอกรวมทั้งการสนับสนุน ส่งเสริมจากโรงเรียน การดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การส่งเสริม การป้องกันและการแก้ไขปัญหา โดยมีวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มี คุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสารเสพติด”

กรมสุขภาพจิต (2544 ,หน้า 15) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การดูแลช่วยเหลือ การส่งเสริม การป้องกันและการแก้ไขปัญหาโดยมีวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสารเสพติด

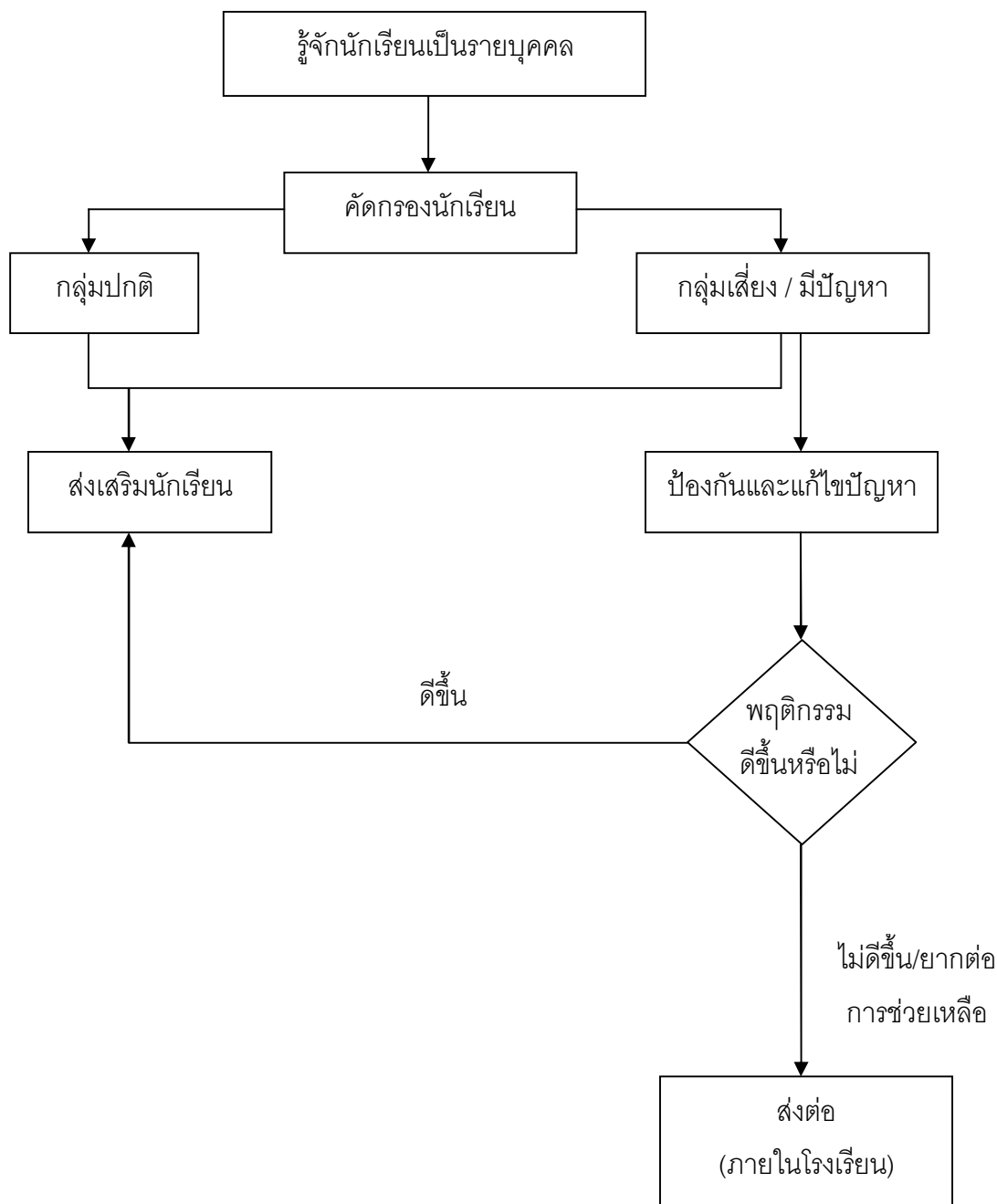
จากที่มีผู้ให้ความหมายพอสรุปได้ว่า การดูแลช่วยเหลือ หมายถึง การส่งเสริม การป้องกัน และการแก้ไขปัญหาโดยวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสารเสพติด

2. กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กรมสามัญศึกษา (2544 ,หน้า 5-6.ข) ได้สรุปกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการปฏิบัติงาน มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการคือ

- 2.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
- 2.2 การคัดกรองนักเรียน
- 2.3 การส่งเสริมนักเรียน
- 2.4 การป้องกันและแก้ไขปัญหา
- 2.5 การส่งต่อ

กระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แสดงให้เห็น ดังภาพ 1

ภาพ 1 แสดงกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ที่มา : กรมสามัญศึกษา, 2544, หน้า 6

3. องค์ประกอบในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กรมสามัญศึกษา (2544 , หน้า 9) ได้สรุป องค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

กรมสามัญศึกษา (2544, หน้า 10-14) ได้สรุปรายละเอียดเกี่ยวกับการรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคลว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมีความสำคัญมาก เนื่องด้วยความแตกต่างของ นักเรียนแต่ละคนที่มีพื้นฐานความเป็น มาของชีวิตที่ไม่เหมือนกัน หล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรม หลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้นการรู้ข้อมูลที่ จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็น สิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษาที่มีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อ การคัดกรองนักเรียน เป็นประโยชน์ในการส่งเสริม การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนได้ อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดาโดยเฉพาะในการแก้ไข ปัญหานักเรียน ซึ่งจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการ ช่วยเหลือนักเรียนหรือเกิดได้น้อยที่สุด ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนที่ครูที่ปรึกษาควรมี มีอย่างน้อย 3 ด้านใหญ่ๆ คือ

1.1 ด้านความสามารถ หมายถึง

1.1.1 ด้านการเรียน

1.1.2 ด้านความสามารถอื่นๆ

1.2 ด้านสุขภาพ หมายถึง

1.2.1 ด้านร่างกาย

1.2.2 ด้านจิตใจ – พฤติกรรม

1.3 ด้านครอบครัว หมายถึง

1.3.1 ด้านเศรษฐกิจ

1.3.2 ด้านการคุ้มครองนักเรียน

การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลสามารถใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ ข้อมูลที่ครอบคลุมทั้งด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว ที่สำคัญคือ (กรมสามัญศึกษา .2544 หน้า 12-14)

ระเบียบสะสม เป็นเครื่องมือในรูปแบบของเอกสารเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง กับตัวนักเรียน โดยนักเรียนเป็นผู้กรอกข้อมูลและครูที่ปรึกษานำข้อมูลเหล่านั้นมาศึกษาพิจารณาทำ ความรู้จักนักเรียนเบื้องต้น หากข้อมูลไม่เพียงพอหรือมีข้อสังเกตบางประการ ก็ควรรหาข้อมูล

เพิ่มเติมด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การสอบถามจากนักเรียนโดยตรง การสอบถามจากครูอื่นๆ หรือ เพื่อนๆ ของนักเรียน เป็นต้นรวมทั้งการใช้เครื่องมือทดสอบต่างๆ หากครูที่ปรึกษาดำเนินการได้

แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก เป็นเครื่องมือสำหรับคัดกรองเด็กด้านพฤติกรรม การปรับตัวที่มีผลเกี่ยวข้องกับสภาพจิตใจ ซึ่งจะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีแนวทางการพิจารณานักเรียนด้าน สุขภาพจิตมากขึ้น แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก เป็นเครื่องมือที่กรมสุขภาพจิตเป็นผู้จัดทำขึ้นโดย พัฒนาจาก The Strengths and Difficulties Questionnaire หรือมีชื่อย่อว่า SDQ ของประเทศ เยาวรมนี้ ซึ่งใช้กันแพร่หลายในประเทศแถบยุโรป เพราะมีความเที่ยงและความตรงจำนวนข้อ ไม่มากนัก คณะผู้จัดทำของกรมสุขภาพจิตคือ พรรณพิมล หล่อตระกูล (2541) ได้ทำการวิจัย เพื่อ วิเคราะห์ ค่าความเที่ยงและความตรงของแบบประเมินและหาเกณฑ์มาตรฐานของเด็กไทย แบบ ประเมินพฤติกรรมเด็กมี 3 ชุดคือ ชุดที่ครูเป็นผู้ประเมินเด็ก ชุดที่พ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นผู้ประเมินเด็ก และ ชุดที่เด็กประเมินตนเอง

2. การคัดกรองนักเรียน

กรมสามัญศึกษา (2544 ,หน้า 15-18) ได้สรุปประเด็นการคัดกรองนักเรียนไว้ว่า เป็น การพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน เพื่อการจัดกลุ่มนักเรียนเป็น 2 กลุ่มคือ

2.1 กลุ่มปกติ คือ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ตามเกณฑ์การ คัดกรอง ของโรงเรียนแล้ว อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ

2.2 กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา คือนักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ตาม เกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนซึ่งโรงเรียนต้องให้การช่วยเหลือป้องกันหรือแก้ไขปัญหาตามแต่ กรณีสืบ

การจัดกลุ่มนักเรียนนี้มีประโยชน์ต่อครูที่ปรึกษาในการหาวิธีการเพื่อดูแลช่วยเหลือ นักเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาให้ตรงกับปัญหาของนักเรียนยิ่งขึ้น และมีความ รวดเร็วในการแก้ไขปัญหา เพราะมีข้อมูลของนักเรียนในด้านต่างๆ ซึ่งหากครูที่ปรึกษาไม่ได้คัด กรองนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มแล้วความชัดเจนในเป้าหมายเพื่อการแก้ไขปัญหาของนักเรียนจะมี น้อยลงมีผลต่อการแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างตรงประเด็นซึ่งบางกรณีจำเป็นต้องแก้ไขโดย เร่งด่วน

ผลการคัดกรองนักเรียน ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องระมัดระวังอย่างยิ่งที่จะไม่ทำให้นักเรียนรับรู้ได้ว่าตนถูกจัดกลุ่มอยู่ในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ซึ่งมีความแตกต่างจากกลุ่มปกติ โดยเฉพาะนักเรียนวัยรุ่นที่มีความไวต่อการรับรู้ (Sensitive) แม้ว่านักเรียนจะรู้ตัวดีว่าขณะนี้ตนมี

พฤติกรรมอย่างไรหรือประสบกับปัญหาใดก็ตาม และเพื่อเป็นการป้องกันการล้อเลียนในหมู่เพื่อน อีกด้วย

ดังนั้นครูที่ปรึกษาต้องเก็บผลการคัดกรองนักเรียนเป็นความลับ นอกจากนี้หากครูที่ปรึกษามีการประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อการช่วยเหลือนักเรียน ก็ควรระมัดระวังการสื่อสารที่ทำให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกว่า บุตรหลานของตนถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ผิดปกติแตกต่างจากเพื่อนนักเรียนอื่นๆ ซึ่งอาจมีผลเสียต่อนักเรียนในภายหลังได้

3. การส่งเสริมนักเรียน

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2544, หน้า19-22) ได้สรุปความหมายของการส่งเสริมนักเรียน ไว้ดังนี้ การส่งเสริมนักเรียน หมายถึง การสนับสนุนให้ นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษาไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วย ป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา และเป็นการช่วยให้ นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป การส่งเสริมนักเรียนมีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถพิจารณาดำเนินการได้ แต่มีกิจกรรมหลักสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการคือ

3.1 การจัดกิจกรรมโฮมรูม(Homeroom) เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการ เพื่อส่งเสริมนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้ ซึ่งสถานที่ที่ใช้จัดกิจกรรมโฮมรูม อาจเป็นที่ห้องเรียนหรือนอกห้องเรียนก็ได้ ให้มีบรรยากาศเสมือนบ้านที่มีครูที่ปรึกษาและนักเรียนเป็นดังสมาชิกในครอบครัวเดียวกันและมีการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในด้านต่างๆ เช่น การรู้จักตนเองของนักเรียน การรู้จักผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม มีทักษะการตัดสินใจ ทักษะการปรับตัวและการวางแผนชีวิตเป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ครูและนักเรียนควรมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้วยกัน การจัดกิจกรรมโฮมรูม จะช่วยให้ครูที่ปรึกษารู้จักนักเรียนมากขึ้น สามารถส่งเสริมความสามารถ และป้องกันปัญหาของนักเรียนได้อีกด้วย แนวการดำเนินการจัดกิจกรรมโฮมรูมมีดังนี้

3.1.1 กำหนดกิจกรรมโฮมรูม โดยยึดความต้องการของนักเรียน ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมโฮมรูม

3.1.2 โรงเรียนกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมโฮมรูมหรือมีคู่มือในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง โดยมีจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนในการพัฒนานักเรียน ครูที่ปรึกษาก็ดำเนินการตามนั้นแต่ให้มีความยืดหยุ่นในการกำหนดหัวข้อและวิธีการดำเนินกิจกรรมให้เหมาะสมและทันสมัย

3.1.3 วิธีการผสมผสาน โดยยึดตามความต้องการของนักเรียนและนโยบายของโรงเรียนในการพัฒนานักเรียน ในการจัดกิจกรรมโฮมรูม

3.2 การจัดประชุมครูที่ปรึกษาและผู้ปกครองนักเรียน เป็นการพบปะกันระหว่างครูที่ปรึกษากับผู้ปกครองนักเรียน เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันและร่วมมือกันดูแลช่วยเหลือนักเรียนระหว่างบ้านโรงเรียนและผู้ปกครองด้วยกันการประชุมผู้ปกครองจะทำให้นักเรียนได้รับความเอาใจใส่ดูแลจากผู้ปกครองมากขึ้น ทั้งการส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณภาพ มีความสามารถมากยิ่งขึ้นหรือร่วมมือกับทางโรงเรียนในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาของนักเรียนแนวการดำเนินการจัดกิจกรรมประชุมครูที่ปรึกษาและผู้ปกครองนักเรียน มีดังนี้

ครูที่ปรึกษาควรจัดประชุมอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ซึ่งการประชุมนี้มิใช่การรายงานสิ่งต่างๆที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการจัดกิจกรรมต่างๆที่จะทำให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มากขึ้น ดังนั้นสิ่งสำคัญที่ควรตระหนักในการจัดกิจกรรมประชุมครูก็คือ

3.2.1 การเตรียมการครูที่ปรึกษาควรเตรียมความพร้อมก่อนการประชุมในด้านต่างๆโดยเฉพาะข้อมูลของนักเรียนแต่ละคนและกิจกรรมที่จะดำเนินการ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน

3.2.2 การสื่อสารครูที่ปรึกษาควรระมัดระวังคำพูดที่ก่อให้เกิดความรู้สึกทางลบหรือต่อต้านจาก ผู้ปกครอง เช่น การตำหนินักเรียนหรือผู้ปกครอง การแจ้งข้อบกพร่องของนักเรียนในที่ประชุมหรือจะเป็นการส่วนตัวก็ตาม ควรเป็นการพูดที่แสดงถึงความเข้าใจในตัวนักเรียนแสดงถึงความห่วงใยใส่ใจของครูที่มีต่อนักเรียนทุกคน และอาศัยกิจกรรมที่จะทำให้ผู้ปกครองตระหนักใน ความรับผิดชอบ และต้องการปรับปรุงหรือแก้ไขในส่วนที่บกพร่องของนักเรียน

3.2.3 การจัดกิจกรรมในการประชุมการที่จะให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประชุม นั้น จำเป็นต้องใช้กิจกรรมต่างๆ โดยเริ่มด้วยการสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้ปกครองด้วยกันก่อนจึงจะมีกิจกรรมอื่นๆ ให้ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นสาระที่เป็นประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.2.4 การสรุปผลและบันทึกหลักฐานการประชุมผู้ปกครองในการประชุมแต่ละครั้งครูที่ปรึกษาควรมีการสรุปผล และจัดทำเอกสารเป็นหลักฐาน เพื่อประโยชน์ดังนี้

- 1) เป็นหลักฐานในการจัดประชุมแต่ละครั้ง
- 2) เป็นข้อมูลสำหรับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป
- 3) เป็นข้อมูลสำหรับการจัดประชุมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองในครั้งต่อไป

4. การป้องกันและแก้ไข้ปัญหา

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2544, หน้า23-26) ได้สรุปแนวทางในการป้องกันและแก้ไข้ปัญหา ไว้ดังนี้ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาควรให้ความสนใจใส่ใจกับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหานั้น จำเป็นอย่างมากที่ต้องให้ความดูแลใส่ใจอย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือ ทั้งการป้องกันและแก้ไข้ปัญหาโดยใส่ใจในการแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนที่จะกลายเป็นปัญหาของสังคม การป้องกันและแก้ไข้ปัญหาของนักเรียน จึงเป็นภาระงานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมากมาในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป นอกจากนี้ทุกครั้งของการช่วยเหลือนักเรียน ควรมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานด้วย การป้องกันและการแก้ไข้ปัญหาให้กับนักเรียนนั้นมีหลายเทคนิควิธีการ แต่สิ่งที่ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องดำเนินการมี 2 ประการคือ

4.1 การให้คำปรึกษาเบื้องต้น เป็นการช่วยเหลือผ่อนคลายปัญหาให้ลดน้อยลง ทั้งด้านความรู้สึก ความคิดและการปฏิบัติตนของนักเรียน โดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีงามหรือพึงประสงค์ ปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การปรึกษามีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาควรมีความรู้และทักษะพื้นฐานดังนี้

4.1.1 จิตวิทยาวัยรุ่น

4.1.2 ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์

4.2 กระบวนการและทักษะการปรึกษาเบื้องต้นที่สำคัญๆคือ การสร้างสัมพันธภาพ การใช้คำถาม การรับฟังเนื้อหาและความรู้สึก การช่วยเหลือแก้ไข้ปัญหาแนวทางการแก้ไข้ปัญหาของนักเรียนในแต่ละลักษณะปัญหา เช่น ด้านการเรียน สุขภาพครอบครัว หรือการใช้สารเสพติด การพนัน หนีเรียน เป็นต้น ครูที่ปรึกษาควรมีความพร้อมในการให้การปรึกษาช่วยเหลือนักเรียน ด้วยความรู้สึกที่ดีต่อนักเรียน และเอาใจใส่ต่อนักเรียน ครูที่ปรึกษาควรใช้กระบวนการปรึกษาตั้งแต่เริ่มต้นจนจบการปรึกษา ดังนี้

1. สร้างสัมพันธภาพ
2. พิจารณาและทำความเข้าใจปัญหา
3. กำหนดวิธีการและดำเนินการแก้ไขปัญหา
4. ยุติการปรึกษา
5. การเป็นผู้ให้การปรึกษาที่ดี มีคุณภาพนั้น ควรจะปฏิบัติดังนี้

1. รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปรึกษาหรือวิธีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่างๆ ซึ่งอาจรับการอบรมจากหน่วยงานภายนอก หรือโรงเรียนจัดอบรมให้

1.1 หมั่นฝึกฝนทักษะการปรึกษา พัฒนา เพื่อเพิ่มพูนความสามารถอย่างสม่ำเสมอ

1.2 ศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการหรือความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการปรึกษา การดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน นอกจากจะให้การปรึกษาเบื้องต้นแล้ว การจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อการช่วยเหลือนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะทำให้การช่วยเหลือมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของครูทุกคน รวมทั้งผู้ปกครองด้วย ครูที่ปรึกษาสามารถคิดพิจารณากิจกรรม เพื่อการแก้ไขปัญหานักเรียนได้หลายแนวทาง คือ กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมในห้องเรียน กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมซ่อมเสริม กิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง ข้อที่พึงตระหนักในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนคือ

2.1 การรักษาความลับ

2.1.1 เรืองราวข้อมูลของนักเรียนที่ให้การช่วยเหลือแก้ไข ต้องไม่นำไปเปิดเผย ยกเว้นเพื่อขอความร่วมมือในการช่วยเหลือนักเรียนกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยไม่ระบุชื่อสกุลจริงของนักเรียน และการเปิดเผยควรเป็นไปในลักษณะที่ไม่ให้เกียรตินักเรียน

2.1.2 บันทึกข้อมูลการช่วยเหลือนักเรียน ควรเก็บไว้ในที่ที่เหมาะสมและสะดวกในการเรียกใช้

2.1.3. การรายงานการช่วยเหลือนักเรียนควรรายงานในส่วนที่เปิดเผยได้โดยให้เกียรติและคำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียนเป็นสำคัญ

2.2 การแก้ไข้ปัญหา

2.2.1 การช่วยเหลือแก้ไข้ปัญหาของนักเรียน ต้องพิจารณาสาเหตุของปัญหาให้ครบถ้วนและหาวิธีการช่วยเหลือให้เหมาะสมกับสาเหตุนั้นๆ เพราะปัญหามีได้เกิดจากสาเหตุเพียงสาเหตุเดียว แต่อาจจะเกิดจากหลายสาเหตุที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

2.2.2 ปัญหาที่เหมือนกันของนักเรียนแต่ละคน ไม่จำเป็นต้องเกิดจากสาเหตุที่เหมือนกัน และวิธีการช่วยเหลือที่ประสบความสำเร็จกับนักเรียนคนหนึ่ง ก็อาจไม่เหมาะกับนักเรียนอีกคนหนึ่ง เนื่องจากความแตกต่างของบุคคล ดังนั้นการช่วยเหลือนักเรียนโดยเฉพาะการให้การปรึกษา จึงไม่มีสูตรการช่วยเหลือสำเร็จตายตัวเพียงแต่มีแนวทาง กระบวนการหรือทักษะการช่วยเหลือที่ครูแต่ละคนสามารถเรียนรู้ ผักผ่อน เพื่อการนำไปใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละปัญหาในนักเรียนแต่ละคน

กรมสามัญศึกษา (2544, หน้า25) ได้เสนอ แนวทางสำหรับครูที่ปรึกษา เพื่อให้ครูที่ปรึกษาสามารถคิดพิจารณากิจกรรมเพื่อการแก้ไข้ปัญหาของนักเรียนได้หลายแนวทาง ซึ่งในที่นี้สรุปไว้ 5 แนวทางที่จำเป็นคือ

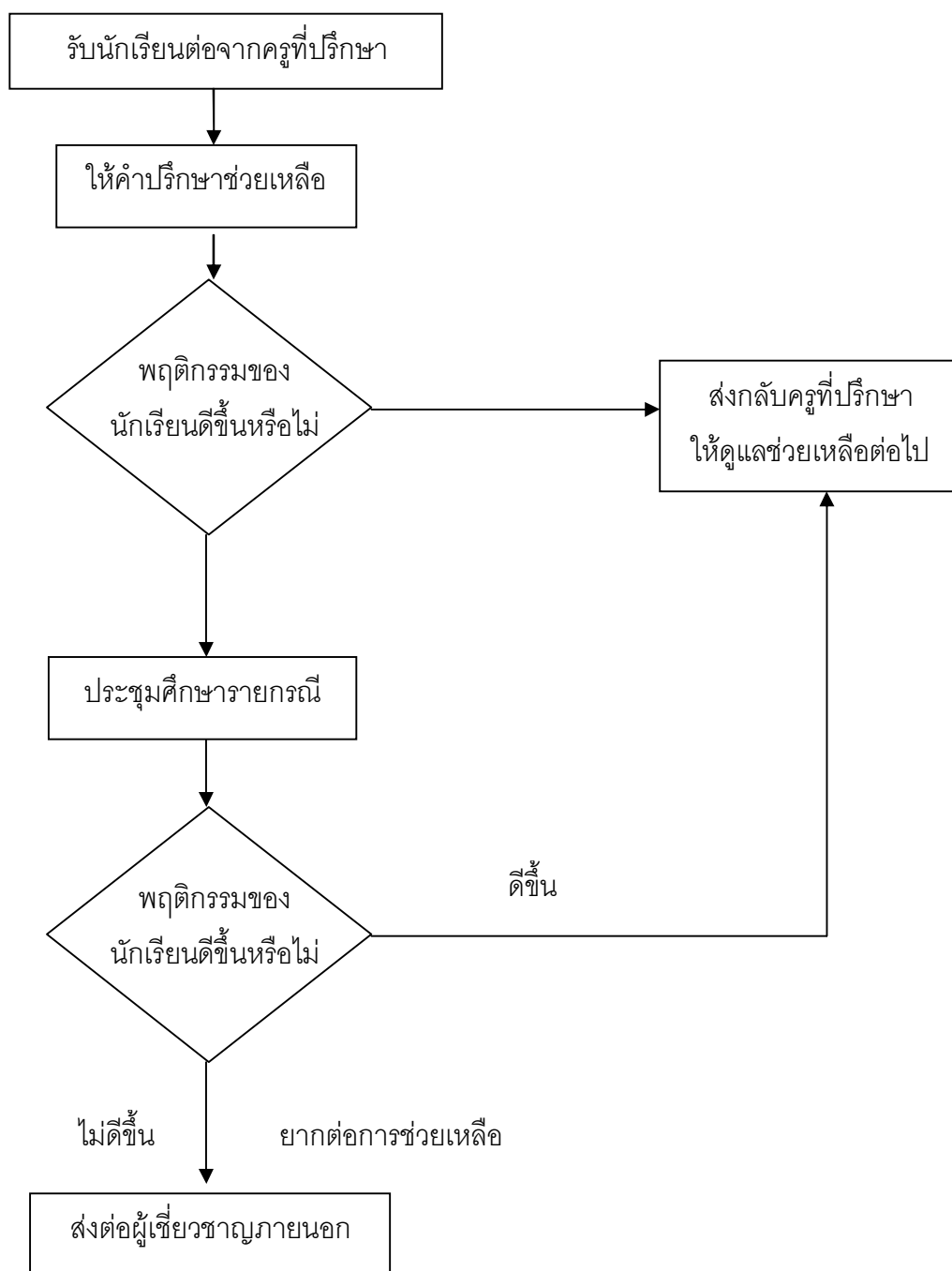
1. การใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร
 2. การใช้กิจกรรมในห้องเรียน
 3. การใช้กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน
 4. การใช้กิจกรรมชมเสริม
 5. การใช้กิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง
5. การส่งต่อ

กรมสามัญศึกษา (2544, หน้า27-30) ได้เสนอแนวทางในการส่งต่อ ดังนี้คือ ในการป้องกันและแก้ไข้ปัญหาของนักเรียนโดยครูที่ปรึกษาตามกระบวนการป้องกันและแก้ไข้ปัญหานักเรียนนั้น อาจมีบางกรณีที่มีปัญหาที่มีความยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้ว นักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ก็ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้มันเป็นบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษาหรือครูคนใดคนหนึ่งเท่านั้น ความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้นหรือลุกลามกลายเป็นใหญ่โตจนยากแก่การแก้ไข้ การส่งต่อแบ่งเป็น 2 แบบ คือ

1. การส่งต่อภายใน ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหา เช่น ส่งต่อครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชาหรือฝ่ายปกครอง เป็นต้น

2. การส่งต่อภายนอก ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก

สำหรับการส่งต่อภายใน หากส่งต่อไปยังครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองจะเป็นปัญหาที่ยากต่อการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษา เช่น ปัญหาเกี่ยวกับจิตใจ ความรู้สึก ปัญหาพฤติกรรมที่รุนแรงหรือซับซ้อน เป็นต้น ครูที่รับต่อต้องมีการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ และประสานการทำงานกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อการช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ แต่หากเกิดกรณียากต่อการช่วยเหลืออีกก็ต้องส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอกเช่นกัน ดังภาพ 2 ซึ่งแสดงกระบวนการดำเนินงานของครูแนะแนว/ฝ่ายปกครอง ดังนี้

ภาพ 2 แสดงกระบวนการดำเนินงานของครูแนะแนว/ ฝ่ายปกครอง

ที่มา : กรมสามัญศึกษา, 2544 , หน้า 28

แนวทางในการส่งต่อนักเรียน

1. นักเรียนมีพฤติกรรมคงเดิมหรือไม่ดีขึ้น หรือแย่ลง แม้ว่าครูที่ปรึกษาจะดำเนินการช่วยเหลือด้วยวิธีการใดๆ
2. นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษา เช่น นัดให้มาพบแล้วไม่มาตามนัดอยู่เสมอ ให้ทำกิจกรรมเพื่อการช่วยเหลือก็ไม่ยินดีร่วมกิจกรรมใดๆ เป็นต้น
3. ปัญหาของนักเรียนที่เป็นเรื่องเฉพาะด้าน เช่น เกี่ยวข้องกับความรู้สึกความซับซ้อนของสภาพจิตใจที่จำเป็นต้องให้การช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดและได้รับการบำบัดทางจิตวิทยา ควรพิจารณาส่งต่อให้ผู้มีความรู้เฉพาะทางเพื่อดำเนินการให้ความช่วยเหลือต่อไปแนวดำเนินการส่งต่อนักเรียนเพื่อให้ได้รับการช่วยเหลือที่ถูกต้อง

3.1 ครูที่ปรึกษาประสานงานกับครูที่จะช่วยเหลือนักเรียนต่อ เพื่อให้ทราบล่วงหน้าก่อน

3.2 สรุปข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือ และวิธีการช่วยเหลือที่ผ่านมารวมทั้งผลที่เกิดขึ้นจากการช่วยเหลือนั้นให้ผู้รับการช่วยเหลือนักเรียนทราบ โดยมีแบบบันทึกการส่งต่อหรือแบบประสานงานขอความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง

3.3 ครูที่ปรึกษาชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงความจำเป็นในการส่งต่อ โดยใช้คำพูดที่สร้างสรรค์ ระมัดระวังมิให้นักเรียนเกิดความรู้สึกผิด กังวล หรือโกรธ เป็นต้น แต่ให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีจากการส่งต่อและยินดีไปพบครูที่จะช่วยเหลือตามแต่กรณีที่ครูที่ปรึกษาพิจารณาว่าเหมาะสม

3.4 ครูที่ปรึกษานัดวัน เวลา สถานที่นัดพบกับครูที่รับการช่วยเหลือนักเรียน และส่งต่อให้เรียบร้อย

3.5 ติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

4. แผนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเข้าสู่โรงเรียนนั้น มีแผนการดำเนินงานที่ประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ และนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 1 รอบปี ซึ่งมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังมีรายละเอียดการดำเนินการต่อไปนี้(กรมสามัญศึกษา. 2544 ,หน้า 31-39)

การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนแต่ละแห่ง ในหนึ่งรอบปี ระหว่างมีนาคม - มีนาคม ปีถัดไป มีวิธีการดำเนินการคือ

1. เตรียมการและวางแผนดำเนินงาน

กิจกรรมที่ 1 แต่งตั้งคณะกรรมการ

1.1 วัตถุประสงค์

1.1.1 เพื่อให้ได้คณะกรรมการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.1.2 เพื่อให้ได้ผู้รับผิดชอบการดำเนินงานในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.2 วิธีดำเนินการ

ผู้บริหารและคณะผู้รับผิดชอบระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดำเนินการ แต่งตั้งคณะกรรมการดังนี้

1.2.1 ประชุมหารือเพื่อกำหนดโครงสร้างบุคลากร ในระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียน

1.2.2 แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการประสานงาน และ คณะกรรมการดำเนินงาน

1.2.3 กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการ ประสานงาน และคณะกรรมการดำเนินงานในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.3 คณะกรรมการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

คณะกรรมการในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความสำคัญอย่างมากต่อ ความสำเร็จของระบบ ดังนั้นโครงสร้างคณะกรรมการ การประสานการทำงานระหว่าง คณะกรรมการและบทบาทหน้าที่ของบุคลากรในแต่ละคณะจึงต้องมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถ ปฏิบัติตามแผนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในทุกกิจกรรม

1.3.1 การประสานการทำงาน แม้ว่าคณะกรรมการทั้ง 3 คณะ จะมีรูปแบบ โครงสร้างตามลำดับชั้นแต่คณะกรรมการทุกคณะ สามารถปฏิบัติงานเชื่อมโยงถึงกันได้ เพื่อให้เกิด การประสานงานกันอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้แต่ละคณะต้องร่วมมือทำงานเป็นทีม

กิจกรรมที่ 2 วิเคราะห์สภาพความพร้อมพื้นฐานของโรงเรียนและจัดทำแผนปฏิบัติงาน

2.1 วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีดังนี้

2.1.1 เพื่อให้ทราบสภาพพื้นฐานของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับวางแผนดำเนินงาน

2.1.2 เพื่อให้ได้แผนปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน
ตลอดปีการศึกษา

2.2 วิธีดำเนินการ ในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนคณะกรรมการ
อำนวยการ หรือคณะกรรมการประสานงานดำเนินการดังนี้

2.2.1 วิเคราะห์สภาพพื้นฐานของโรงเรียน โดยใช้แบบประเมินหรือแบบสำรวจ
การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หรือแบบสอบถามความพร้อมพื้นฐานของโรงเรียน
ที่โรงเรียนจัดทำขึ้นเอง เพื่อศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อนในด้านต่างๆของโรงเรียนที่มีผลต่อการช่วยเหลือ
นักเรียน และข้อเสนอแนะของครูรวมทั้งผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบ
การดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.2.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำโครงการแผนปฏิบัติ
งานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน และการจัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อสนับสนุนให้
ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.3 เครื่องมือ สำหรับในการประเมินระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนภายในโรงเรียน
สามารถใช้แบบประเมิน หรือแบบสำรวจการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
แบบสอบถามความต้องการ ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของครูและผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งคณะกรรมการ
ประสานงานเป็นผู้จัดทำ

2. ปฏิบัติตามแผน

กิจกรรมที่ 3 สร้างความตระหนัก ให้ครู-อาจารย์ทุกคนในโรงเรียนเห็นความสำคัญ
ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและเข้าใจแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.1 วัตถุประสงค์ ของกิจกรรมสร้างความตระหนัก ให้ครู-อาจารย์ทุกคนในโรงเรียน
เห็นความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและเข้าใจแนวทางการดำเนินงานระบบดูแล
ช่วยเหลือนักเรียน มีดังนี้

3.1.1 เพื่อให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียน ตระหนักถึงความสำคัญและเห็นคุณค่า
ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียน

3.1.2 เพื่อให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนมีความเข้าใจในบทบาทภาระหน้าที่ของ
การดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.1.3 เพื่อให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนเข้าใจขั้นตอน วิธีการดำเนินงานและ มีการประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.2 วิธีดำเนินการสร้างความตระหนัก ให้ครู-อาจารย์ทุกคนในโรงเรียน เห็นความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและเข้าใจแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คณะกรรมการประสานงานดำเนินการสร้างความเข้าใจกับบุคลากรโดยอาจจัด ในลักษณะ

3.2.1. ประชุมชี้แจงและสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรในโรงเรียนด้วยวิธีการ ต่างๆ เพื่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความยินดีร่วมมือร่วมใจใน การทำงานเพื่อช่วยเหลือนักเรียน

3.2.2 ฝึกอบรมบุคลากร โดยเฉพาะครูที่ปรึกษาให้มีความรู้ ความสามารถ เทคนิคหรือทักษะต่างๆ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเบื้องต้น

3.2.3 ประชาสัมพันธ์งานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้กับบุคลากรและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบอย่างต่อเนื่อง

3.2.4 ประเมินผลการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้กับบุคลากรในการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน และนำผลการประเมินมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาบุคลากรต่อไป

กิจกรรมที่ 4 ดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4.1 วัตถุประสงค์ของการดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4.1.1 เพื่อให้ครูได้ดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนตามระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนที่กำหนดไว้

4.1.2 เพื่อให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือจากครูที่ปรึกษาอย่างทั่วถึงและ ตรง ตามสภาพของนักเรียน

4.2 วิธีดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

เพื่อให้ครูได้ดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ซึ่งมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้ (กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ 2544 ,หน้า 51)

4.2.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งอย่างน้อยต้องครอบคลุมด้าน ความสามารถ ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว

4.2.2 การคัดกรองนักเรียน โดยจัดแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา

4.2.3 การส่งเสริมนักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลด้วยการจัดกิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน

4.2.4 การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาด้วยวิธีการให้การปรึกษาช่วยเหลือ จัดกิจกรรมต่างๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน คือ กิจกรรมในห้องเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมซ่อมเสริม และกิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง

4.2.5 การส่งนักเรียนไปรับการช่วยเหลือจากครูอื่นๆ เช่นครูแนะแนวหรือ ฝ่ายปกครอง เป็นต้น

4.3 บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงานและควรบันทึกทุกขั้นตอน

4.4 สรุปผลการปฏิบัติงาน รายงานหัวหน้าระดับ

3. กำกับ ติดตาม ประเมินและรายงาน

กิจกรรมที่ 5 ประเมินเพื่อทบทวน

5.1 วัตถุประสงค์

5.1.1 เพื่อทราบผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคที่มีในแต่ละระดับและนำข้อมูลไปใช้ในการทบทวนและปรับปรุงระหว่างการดำเนินการ

5.1.2. เพื่อให้ได้รายงานผลการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในแต่ละระดับชั้นสำหรับการจัดทำสรุปรายงานของโรงเรียนต่อไป

5.2 วิธีดำเนินการ

5.2.1 คณะกรรมการอำนวยการแต่งตั้งผู้ทำหน้าที่ประเมินคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการดำเนินงานของครูในแต่ละระดับชั้น

5.2.2 ดำเนินการประเมินแต่ละระดับชั้น โดยผู้ที่ได้รับคำสั่งแต่งตั้ง หรือผู้แทนครูในแต่ละระดับ ซึ่งได้รับการอบรมหรือมีความรู้ทักษะในการประเมิน โดยดำเนินการประเมินสลับระหว่างชั้น

5.2.3 นำผลดังกล่าวมาปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น

5.2.4 ดำเนินการประเมินคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการดำเนินงานของครูในแต่ละระดับ ภาคเรียนละ 1 ครั้ง

5.2.5 ผู้ทำหน้าที่ประเมิน จัดทำรายงานการประเมินคุณภาพของแต่ละระดับ ส่งคณะกรรมการประสานงาน เพื่อรายงานผู้บริหารโรงเรียนต่อไป

กิจกรรมที่ 6 ประเมินผลเพื่อพัฒนาสรุป รายงาน

6.1 วัตถุประสงค์

6.1.1 เพื่อให้ได้รายงานสรุปการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในแต่ละภาคเรียน และปีการศึกษา

6.1.2 เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุง พัฒนาระบบ วิธีการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6.2 วิธีดำเนินการ

6.2.1 ครูที่ปรึกษาแต่ละคนจัดทำรายงานการดำเนินงานเสนอหัวหน้าระดับทุกสิ้นภาคเรียน

6.2.2 คณะกรรมการดำเนินงานแต่ละระดับจัดทำรายงานสรุปเป็นระดับ เสนอคณะกรรมการประสานงาน

6.2.3 คณะกรรมการประสานงานสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากหัวหน้าระดับและจากการประเมินเพื่อทบทวนของแต่ละระดับ มาจัดทำรายงานเป็นภาพรวมของโรงเรียน เสนอคณะกรรมการอำนวยการ

6.2.4 คณะกรรมการอำนวยการดำเนินการ ประชุมพิจารณารายงาน คณะกรรมการประสานงานประสานงาน เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน และ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้เกี่ยวข้องทราบ อีกทั้งนิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานของคณะกรรมการประสานงานทุกระดับอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการประชุมติดตามผลอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง

กรอบแนวคิดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

เพื่อให้เด็กนักเรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ปลอดภัยจากสิ่งเสพติดให้โทษนั้น การดูแลช่วยเหลือนักเรียนถือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะที่สังคมพึงประสงค์ ทั้งนี้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นระบบที่สามารถดำเนินการได้โดยอาศัยความร่วมมือกับผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่าย ดังที่ กรมสุขภาพจิต (2544, หน้า 2) กล่าวว่า ความสำคัญที่จะมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้มีกระบวนการทำงานเป็นระบบมีความชัดเจน การประสานความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกโรงเรียน รวมทั้งวิธีการ กิจกรรมและเครื่องมือต่าง ๆ ที่มีคุณภาพในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อันจะส่งผลให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จโดยมีแนวคิดหลักในการดำเนินงานโดย กรมสุขภาพจิต (2544, หน้า 2-3)

มีหลักแนวคิดในการดำเนินงาน คือ

1. มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนได้ตลอดชีวิต เพียงแต่ใช้เวลา และวิธีการที่แตกต่างกัน เนื่องจากแต่ละคนมีความเป็นปัจเจกบุคคล ดังนั้นการยึดนักเรียนเป็นสำคัญในการพัฒนา เพื่อดูแลช่วยเหลือทั้งด้านการป้องกันแก้ไขปัญหา หรือการส่งเสริมจึงเป็นสิ่งจำเป็น

2. ความสำเร็จของงาน ต้องอาศัยการมีส่วนร่วม ทั้งการร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมทำ ของทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรของโรงเรียนในทุกระดับ ผู้ปกครองหรือชุมชน และดังที่ แสงเทียน กศน. (2540, หน้า 22) ได้กล่าวว่า กระบวนการช่วยเหลือคน จะมุ่งพิจารณาจากสาเหตุเป็นสำคัญ จากนั้นจึงดำเนินการให้ความช่วยเหลือตามสภาพปัญหานั้น ๆ โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ ช่วยให้คนช่วยตนเองได้ เพื่อให้แต่ละคนรู้จักและเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงรู้จักและเข้าใจสภาพแวดล้อมรอบตน สามารถคิดและตัดสินใจเลือกได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งคล้ายกับกรมสุขภาพจิต (2544, หน้า 3) ได้กล่าวว่า ประโยชน์จากระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ (1) นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและตรงตามสภาพปัญหา (2) สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดี และอบอุ่น (3) นักเรียนรู้จักตนเองและควบคุมตนเองได้ (4) นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข (5) นักเรียนพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ดังนั้นระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงมีวัตถุประสงค์ตามที่กรมสุขภาพจิต (2544, หน้า 3) ระบุไว้ ดังนี้

2.1 เพื่อให้การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ

2.2 เพื่อให้โรงเรียน ผู้ปกครอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือชุมชน มีการทำงานร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการทำงานที่ชัดเจนพร้อมด้วยเอกสาร หลักฐานการปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบหรือรับการประเมินได้โดยในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจำเป็นต้องมีปัจจัยต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่ออำนวยความสะดวกให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนั้น กรมสุขภาพจิต (2544, หน้า 3) จึงได้กำหนดปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไว้ 5 ประการ ดังนี้

2.2.1 ผู้บริหารโรงเรียน รวมทั้งผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนทุกฝ่ายตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และให้การสนับสนุนการดำเนินงาน หรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ

2.2.2 ครูทุกคนและผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความตระหนัก ในความสำคัญ ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และมีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน มีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนใน ทุกด้าน

2.2.3 คุณธรรมการทำงานหรือคณะทำงาน คณะทำงานทุกคนจะต้องมีการ ประสานงานกันอย่างใกล้ชิด และมีการประชุมในแต่ละคณะ อย่างสม่ำเสมอตามที่กำหนด

2.2.4 ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักสำคัญในการดำเนินงานโดยต้องได้รับความร่วมมือจากครูทุกคนในโรงเรียน รวมทั้งการสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ จากโรงเรียน

2.2.5 การอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูล การให้ความรู้แก่ ครูที่ปรึกษา / ครูประจำชั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็น สิ่งจำเป็น โดยเฉพาะเรื่องทักษะการปรึกษาเบื้องต้นและแนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของ นักเรียน โรงเรียนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะต้องอาศัยความร่วมมือ กับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นครูที่ปรึกษา ครูปกครอง ครูแนะแนว ผู้บริหาร ผู้ปกครององค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชนได้ร่วมมือกันดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นกระบวนการ มีเอกสารหลักฐาน รวมทั้ง มีการประเมินคุณภาพของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนปลอดภัย จากความเสี่ยงจากสภาพสังคมปัจจุบันในทุกทาง และเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ในโรงเรียนได้อย่างมี ความสุข

แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น ครูและบุคลากรในโรงเรียนทุกฝ่ายต้อง ร่วมมือกัน รวมถึงผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียน ได้รับการดูแลช่วยเหลือ ซึ่ง กรมสุขภาพจิต (2544, หน้า 4) ได้ระบุกลยุทธ์ในการพัฒนาเยาวชนว่า โรงเรียนสามารถจัดยุทธศาสตร์การพัฒนาเยาวชนออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน และส่วนที่เกี่ยวข้องกับชุมชน โดยในส่วนของโรงเรียน มีกลยุทธ์ที่สำคัญตามลักษณะของ กลุ่มเป้าหมาย 3 กลุ่ม คือ

1. ในเด็กทั่วไปที่ไม่มีปัญหา ทำอย่างไรที่จะพัฒนาเด็กเหล่านี้ให้มีความมั่นคง และมีชีวิตที่เป็นสุข โดยในอนาคตไม่ต้องตกเป็นเหยื่อหรือมีปัญหาจากอิทธิพลเพื่อน อิทธิพลโฆษณา และอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมด้านลบต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว

2. ในเด็กกลุ่มเสี่ยงที่มีแนวโน้มจะมีปัญหา คือเด็กที่มีความเสี่ยง เช่น ครอบครัวแตกแยก มาอยู่หอพัก อยู่ในชุมชนที่มีปัญหามาก การเรียนไม่ดี หรือเริ่มมีพฤติกรรมเสี่ยง เช่น เก็บตัว ไม่สนใจเรียน ทำตัวเด่นดัง ในกรณีเช่นนี้การพัฒนาจะอยู่ที่ครูประจำชั้นจะสามารถคัดกรองเด็กว่าใครเป็นกลุ่มเสี่ยง และมีวิธีการพื้นฐานในการช่วยเหลือเด็ก เช่น จากกิจกรรมในห้องเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร การหาเพื่อนสนิท การพบปะเด็กเป็นรายบุคคลและการพบปะผู้ปกครอง เพื่อให้ปัจจัยเสี่ยงลดลงจนเป็นปกติหรือกระทั่งเป็นเด็กที่มั่นคงเป็นสุขต่อไป

3. ในเด็กที่มีปัญหาแล้ว เช่น ใช้สารเสพติด หนีโรงเรียน มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ในกรณีเช่นนี้ การแก้ไขเป็นเรื่องสำคัญ และมักมีความซับซ้อนเกินกว่าที่ครูประจำชั้นจะดำเนินการได้ตามลำพัง เด็กควรได้รับการส่งต่อให้ครูแนะแนวที่มีทักษะในการแก้ไขปัญหาเด็กหรือส่งต่อไปในระบบให้บริการที่มีผู้เชี่ยวชาญ เช่น ผู้ให้คำปรึกษา จิตแพทย์ นักจิตวิทยา เพื่อให้การช่วยเหลือด้วยเหตุนี้จะเห็นว่าครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา กับงานปกครอง และงานแนะแนวถือเป็นบุคคล/งานที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งนี้เพื่อเป็นการตรวจสอบและหาวิธีที่เหมาะสมในการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ ของนักเรียนตามที่ กรมสุขภาพจิต (2544, หน้า 6) ได้เสนอแผนภูมิแสดงถึงกระบวนการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้เห็นถึงความรับผิดชอบของครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาตลอดกระบวนการโดยมีการประสานงานหรือรับการสนับสนุนจากผู้บริหาร ครูที่เกี่ยวข้องและผู้ปกครอง โดยที่คณะกรรมการบุคลากร และบทบาทหน้าที่ โรงเรียนปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมของโครงสร้างคณะกรรมการในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การประสานการทำงานบทบาทหน้าที่ของบุคลากรในคณะกรรมการดำเนินงาน กรมสุขภาพจิต (2544, หน้า 20-21) ได้กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของบุคลากร ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไว้ดังนี้

3.1. หัวหน้าระดับ มีบทบาทและหน้าที่ ดังนี้

- 3.1.1 ติดตามกำกับดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา
- 3.1.2 ประสานงานผู้เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 3.1.3 จัดประชุมในระดับ เพื่อประสิทธิภาพในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 3.1.4 จัดประชุมกลุ่มเพื่อการปรึกษารายกรณี
- 3.1.5 บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงานและจัดทำรายงานประเมินผลระดับชั้น
ส่งผู้บริหาร
- 3.1.6 อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

3.2 ครูที่ปรึกษา มีบทบาทและหน้าที่ ดังนี้

3.2.1 ดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งการส่งเสริม ป้องกันปัญหา และการช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาในด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัวหรืออื่น ๆ

3.2.2 ดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามแนวทางที่กำหนด คือ การรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน และการส่งต่อนักเรียน

3.2.3 ร่วมประชุมกลุ่มปรึกษาปัญหารายกรณี

3.2.4 บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงาน และประเมินผลรายงานส่งหัวหน้าระดับ

3.2.5 อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

3.3 ครูประจำวิชาและครูอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีบทบาทและหน้าที่ ดังนี้

3.3.1 ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนแก่ครูที่ปรึกษา

3.3.2 ให้ความร่วมมือกับครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนร่วมกัน

3.3.3 ร่วมประชุมกลุ่มปรึกษาปัญหารายกรณี ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือ

3.3.4 บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงาน สรุปผลและรายงานส่งหัวหน้าระดับ

3.3.5 อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

3.4. ครูแนะแนว มีบทบาทและหน้าที่ ดังนี้

3.4.1 จัดกิจกรรมคาบแนะแนวเพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.4.2 สนับสนุนและเป็นแกนหลักให้กับครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.4.3 ให้การปรึกษานักเรียนที่มีปัญหาในกรณีที่ครูที่ปรึกษาไม่สามารถแก้ไขหรือ ยากต่อการช่วยเหลือ

3.4.4 ร่วมประชุมกลุ่มปรึกษาปัญหารายกรณี

3.4.5 ในกรณีที่นักเรียนมีปัญหาอยากต่อการช่วยเหลือของครูแนะแนวให้ส่งต่อ ผู้เชี่ยวชาญภายนอกและติดตามผลการช่วยเหลือนั้น

3.4.6 บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงานและประเมินผลรายงานส่งผู้บริหารหรือ หัวหน้าระดับ

3.4.7 อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

การวิเคราะห์สภาพความพร้อมพื้นฐานของโรงเรียนและจัดทำแผนปฏิบัติงาน

1. วัตถุประสงค์

1.1 เพื่อให้ทราบสภาพพื้นฐานของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับวางแผนดำเนินงาน

1.2 เพื่อให้ได้แผนปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนตลอดปีการศึกษา

2. วิธีดำเนินการ

2.1 วิเคราะห์สภาพพื้นฐานของโรงเรียนโดยใช้แบบประเมินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อนในด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนที่มีผลต่อการช่วยเหลือนักเรียนและข้อเสนอแนะของครูรวมทั้งผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำโครงการแผนปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนและการจัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อสนับสนุนให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

การสร้างตระหนักรู้และความเข้าใจกับบุคลากร

1. วัตถุประสงค์

1.1 เพื่อให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนตระหนักถึงความสำคัญและเห็นคุณค่าของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.2 เพื่อให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนมีความเข้าใจในบทบาทภาระหน้าที่ของการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.3 เพื่อให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนเข้าใจขั้นตอน วิธีการดำเนินงานและมีการประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. วิธีดำเนินการ

2.1 ประชุมชี้แจง และสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรในโรงเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความยินดีร่วมมือร่วมใจในการทำงาน เพื่อช่วยเหลือนักเรียน

2.2 ฝึกอบรมบุคลากร โดยเฉพาะครูที่ปรึกษาให้มีความรู้ ความสามารถเทคนิคหรือทักษะต่างๆ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเบื้องต้น

2.3 ประชาสัมพันธ์งานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้กับบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบอย่างต่อเนื่อง

2.4 ประเมินผลการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้กับบุคลากรในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และนำผลการประเมินเป็นข้อมูลในการพัฒนาบุคลากรต่อไป

การดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. วัตถุประสงค์

1.1 เพื่อให้ครูได้ดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่กำหนดไว้

1.2 เพื่อให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือจากครูที่ปรึกษาอย่างทั่วถึงและทันการ

2. วิธีดำเนินการ

2.1 ครูที่ปรึกษาดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งประกอบด้วยครูรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลทั้งด้านความสามารถ สุขภาพและด้านครอบครัว การคัดกรองนักเรียนแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มปกติและกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาจัดกิจกรรมส่งเสริม นักเรียน เช่น กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมประชุมผู้ปกครองนักเรียน มีการป้องกันและแก้ปัญหา นักเรียน เช่น กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมการจับคู่นักเรียน และการส่งนักเรียนไปยังครูอื่น ๆ เช่น ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครอง

2.2 บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงานและควรบันทึกทุกชั้นตอน

2.3 สรุปผลการปฏิบัติงาน รายงานหัวหน้าระดับ

ประเมินเพื่อทบทวน

1. วัตถุประสงค์

1.1 เพื่อทราบผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคที่มีในแต่ละระดับและนำข้อมูลไปใช้ในการทบทวนและปรับปรุงระหว่างการทำงาน

2. วิธีดำเนินการ

2.1 ดำเนินการประเมินแต่ละระดับชั้น โดยผู้ที่ได้รับคำสั่งแต่งตั้งหรือผู้แทนครูในแต่ละระดับซึ่งได้รับการอบรมหรือมีความรู้ทักษะในการประเมินให้เป็นผู้ประเมินดำเนินการประเมินสลับระหว่างระดับชั้น

2.2 นำผลดังกล่าวมาปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานให้ดีขึ้น

2.3 ดำเนินการประเมินคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนการดำเนินงานของครู
ในแต่ละระดับ ภาคเรียนละ 1 ครั้ง

2.4 ผู้ทำหน้าที่ประเมินจัดทำรายงานการประเมินคุณภาพของแต่ละระดับส่ง
คณะกรรมการประสานงาน เพื่อรายงานผู้บริหารโรงเรียนต่อไป

การประเมินเพื่อพัฒนาและสรุปรายงาน

1. วัตถุประสงค์

1.1 เพื่อให้ได้รายงานสรุปการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในแต่ละ
ภาคเรียนและปีการศึกษา

1.2 เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุง พัฒนาระบบ วิธีการดำเนินงานระบบการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. วิธีดำเนินการ

2.1 ครูที่ปรึกษาแต่ละคนจัดทำรายงานการดำเนินงานเสนอหัวหน้าระดับ
(ประธานคณะกรรมการดำเนินงาน) ทุกสิ้นภาคเรียน

2.2 คณะกรรมการดำเนินงานแต่ละระดับจัดทำรายงานสรุปเป็นระดับเสนอ
คณะกรรมการประสานงาน

2.3 คณะกรรมการประสานงานสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากหัวหน้า
ระดับจากการประเมินเพื่อทบทวนของแต่ละระดับมาจัดทำรายงานเป็นภาพรวมของโรงเรียนเสนอ
คณะกรรมการอำนวยการ

2.4 คณะกรรมการอำนวยการประชุมพิจารณา รายงานคณะกรรมการประสานงาน
ในข้อ 3 เพื่อปรับปรุงพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์
การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบนอกจากนี้ต้องนิเทศ กำกับ ติดตามการ
ดำเนินงานของคณะกรรมการประสานงาน และคณะกรรมการดำเนินงานทุกระดับอย่างต่อเนื่อง
รวมทั้งมีการประชุมติดตามผลอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้งสามารถสรุปถึง
กิจกรรมการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่า สถานศึกษาเป็นสถาบันที่ประกอบด้วย
บุคคลที่มีความรับผิดชอบที่จะทำให้การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบ
ผลสำเร็จ ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียนและบุคลากรอื่น ๆ ดังนั้นทุกคนที่มีส่วน
ร่วมจึงมีบทบาทในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งทุกฝ่ายจะต้องมีบทบาทและ

หน้าที่ในการดำเนินการกันอย่างจริงจังและต่อเนื่องทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนจะได้เป็นคนเก่ง คนดีของสังคมต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

จากการศึกษางานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้มีผู้ศึกษาไว้หลายเรื่องดังนี้

พูนชัย มหาวงศนันท์ (2540) ได้ศึกษาความต้องการของนักเรียนโรงเรียนดงเจนวิทยาคม ในการมีส่วนร่วมงานปกครองนักเรียน พบว่า นักเรียนมีความต้องการให้ครู-อาจารย์เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ควรให้นักเรียนได้ชี้แจงเหตุผลในการทำความผิด ครู-อาจารย์ควรรับฟังเหตุผลของนักเรียน มีการยกย่องชมเชยนักเรียน การตกแต่งบริเวณโรงเรียนให้สะอาดสวยงาม ร่มรื่น จะมีส่วนช่วยให้นักเรียนมีวินัยในตนเองได้ ส่วนนักเรียนไม่เห็นด้วยคือ เรื่องกฎระเบียบต่าง ๆ ที่โรงเรียนกำหนด นักเรียนไม่ได้มีส่วนร่วม การลงโทษด้วยการเขียนตีและลงโทษนักเรียนด้วยความโกรธ ครู-อาจารย์ใช้อารมณ์ ส่วนการลงโทษนักเรียนด้วยการย้ายโรงเรียน ถ้าไม่จำเป็นไม่ควรที่จะย้ายนักเรียนออกจากโรงเรียนนอกจากในกรณีที่ร้ายแรง

เกษม ดวงงาม (2542) ได้ศึกษาการบริหารงานปกครองนักเรียนหลากหลายชนเผ่า ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แม่จัน จังหวัดเชียงราย พบว่า ความเห็นและข้อเสนอเพื่อการพัฒนางานปกครองนักเรียนโรงเรียนในแต่ละด้าน คือ ด้านการวางแผนการปกครองนักเรียน คณะครูอาจารย์คณะกรรมการนักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน เห็นว่า การกำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ควรให้ครูอาจารย์และนักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและทำแผนงานร่วมกัน ด้านการส่งเสริมและพัฒนาระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ควรมีการยกย่อง ชมเชย และให้รางวัล หรือเกียรติบัตรแก่นักเรียนผู้ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียนและควรให้คณะครู อาจารย์ คณะกรรมการนักเรียนประพุดิตินให้เป็นแบบอย่างที่ดีในการรักษาวินัย ด้านการแก้ไขพฤติกรรม ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน เมื่อมีความจำเป็นในการลงโทษนักเรียน ควรเลือกวิธีการที่เหมาะสมกับความผิดและให้ครูประจำชั้น ครูประจำเรือนนอน ครูที่ปรึกษา และครูแนะแนวมีส่วนร่วมในการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย ควรสนับสนุนให้นักเรียนร่วมกันคิดจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีครูเป็นที่ปรึกษาและจัดผู้รับความคิดเห็นแก่ครู และนักเรียนตามจุดต่าง ๆ ของโรงเรียน และด้านการประเมินผลงานปกครองนักเรียน ควรจัดให้

ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนใกล้เคียงได้แสดงความคิดเห็น เพื่อนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ให้ งานปกครองไปปรับใช้ต่อไป

ชูศักดิ์ ทองนาค (2542) ได้ศึกษาการปรับปรุงงานปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่ หนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การปรับปรุงงานปกครองนักเรียนในงาน 4 ด้านคือ งานพฤติกรรมทั่วไป พบว่าครูส่วนใหญ่ควรใช้การยกย่อง ชมเชยส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีของ นักเรียน มีการแนะนำอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับความประพฤติ ใช้วิธีการลงโทษโดยการทำทัณฑ์บน เมื่อมีการประพฤติผิดซ้ำหลาย ๆ ครั้งและควรมีการกำกับ และสังเกตพฤติกรรมหลังจากการลงโทษ งานระเบียบวินัย พบว่า การจัดทำกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ควรจัดทำโดยคณะกรรมการโรงเรียนและ ฝ่ายปกครองจะเป็นผู้ควบคุมและลงโทษนักเรียนที่กระทำผิดงานมาสายและขาดเรียน พบว่า ครู ควรตักเตือนนักเรียนที่มีพฤติกรรมดังกล่าว โดยขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง และมีการลงโทษ เพื่อให้เด็กพฤติกรรมข้างต้น ส่วนงานป้องกันและแก้ไขการประพฤติผิดระเบียบวินัย ครูควรดูแล ตักเตือนนักเรียนเป็นประจำโดยมีการประชุมชี้แจงให้นักเรียน ผู้ปกครองได้รับทราบถึงกฎ ระเบียบ และบทลงโทษ ส่วนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรสอดแทรกกิจกรรมส่งเสริมความมี ระเบียบวินัย และสิ่งสำคัญครูควรทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี

เดช สุธรรมปวง (2542) ได้ศึกษาการบริหารงานปกครองนักเรียนในโรงเรียนศึกษา สงเคราะห์เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามแผน ที่วางไว้ ครูเรื้อนนอน ขาดการดูแลเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง ขาดการอบรมคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง ไม่มีคณะกรรมการสอบสวนลงโทษนักเรียน ครูไม่ให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่ไม่ เหมาะสมของนักเรียนอย่างจริงจัง นักเรียนไม่กล้าแสดงออกหรือแสดงความคิดเห็น การส่งเสริม ประชาธิปไตยในโรงเรียนยังมีน้อย ไม่มีคณะกรรมการประเมินผลงานปกครองนักเรียน

เจริญ กาละ (2542) ได้ศึกษาการบริหารงานปกครองนักเรียนในโรงเรียนดอกคำใต้ วิทยาคม จังหวัดพะเยา พบว่า ครูอาจารย์และนักเรียน มีความคิดเห็นว่าฝ่ายปกครองปฏิบัติการ จัดทำคู่มือ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียนแจกให้กับคณะครู นักเรียนและผู้ปกครองรับทราบ และถือเป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน มีคณะกรรมการฝ่ายปกครองร่วมกันปฏิบัติการบริหารงานปกครอง ส่วนของการแก้ไขปัญหาความประพฤติของนักเรียนได้ร่วมกับครูที่ปรึกษา หัวหน้าระดับและ ผู้ปกครองนักเรียน นอกจากนี้ครูที่ปรึกษาได้ควบคุมดูแลนักเรียน เอาใจใส่ อบรมคุณธรรม จริยธรรมในคาบโฮมรูม พร้อมจัดให้มีการยกย่องชมเชยนักเรียนที่กระทำดีให้เป็นแบบอย่างแก่ นักเรียน ส่วนที่ฝ่ายปกครองควรกระทำคือ การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบอย่างสม่ำเสมอและจัดให้มี

การเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่นักเรียนและใช้วิธีการเพื่อนช่วยเพื่อนเข้ามาให้คำแนะนำกันและกัน

ญาณิศา มณีโชติ (2542) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูแนะแนวต่อการจัดบริการแนะแนวโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้บริหารและครูแนะแนวเห็นว่าการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนที่มีความจำเป็นมาก คือ บริการให้คำปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคล บริการสารสนเทศ บริการศึกษาและรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล และการติดตามประเมินผล ยังพบว่ามีปัญหาและอุปสรรคมากในส่วนของบทบาทของครูแนะแนว บทบาทของครูทุกคนในโรงเรียนและบทบาทของผู้บริหารที่มีต่อการแนะแนวในโรงเรียน

ปรีชา มานวกุล (2543) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาของบริการแนะแนวในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองลำพูน พบว่า การจัดบริการแนะแนว บริการสำรวจข้อมูลเป็นรายบุคคล บริการด้านสารสนเทศ บริการด้านให้คำปรึกษา บริการด้านจัดวางตัวบุคคล และบริการด้านติดตามผล มีสภาพและปัญหาปานกลางในทุกด้าน โดยปัญหาที่พบ คือ ขาดบุคลากรด้านการแนะแนว ครูมีกิจกรรมอื่นมากและทำงานไม่ต่อเนื่อง นอกจากนี้ผู้บริหาร ไม่เห็นความสำคัญของการแนะแนว ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ และห้องบริการแนะแนวไม่มีการจัดเป็นสัดส่วน

พงุฑ หนูดปิ่น (2543) ได้ศึกษาการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย พบว่า โรงเรียนควรเก็บข้อมูลของนักเรียนทุกคน คณะครูต้องเห็นประโยชน์ของการแนะแนวและมีการยอมรับกันและกัน ส่วนสภาพการดำเนินงานแนะแนวในภาพรวมพบว่า การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในขั้นการวางแผนแนะแนว การดำเนินการตามแผน การนิเทศ ติดตามและกำกับดูแล การประเมินผล และพัฒนางานยังมีการปฏิบัติปานกลาง สำหรับปัญหาพบว่าขาดบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะด้าน ขาดการวางแผนงาน และไม่มีการปฏิบัติตามแผนงานอย่างจริงจัง ข้อเสนอแนะคือ ควรจัดให้มีครูที่มีความรู้เฉพาะด้าน ผู้บริหารและครูควรให้ความสำคัญกับการแนะแนว ต้องมีการดำเนินการอย่างจริงจัง และควรจัดการอบรมเกี่ยวกับการแนะแนวพร้อมจัดประชุมวางแผนร่วมกันเพื่อพัฒนางานแนะแนว

สนิธ บุญเจริญ (2545) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม จังหวัดเชียงราย พบว่า ครูและนักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนได้แต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายปกครองให้รับผิดชอบในการบริหารงานปกครอง นักเรียนร่วมกับครูที่

ปรึกษา/ประจำชั้น จัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ช่วยให้นักเรียนมีความสุขเมื่อได้มาโรงเรียนจัดให้นักเรียนได้แสดงออกและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ และจัดอบรมคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่ นักเรียนทุกสัปดาห์ และได้ดำเนินการตามโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในส่วนที่ครูและนักเรียนเห็นว่าไม่ได้ปฏิบัติ คือ ให้นักเรียนมีส่วนในการกำหนดวิธีการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ให้นักเรียนรุ่นพี่ช่วยดูแลพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนรุ่นน้อง แจ้งผลการขาดเรียนของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ ประเมินผลการปฏิบัติงาน ปกครองนักเรียนทุกภาคเรียนและแจ้งให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทราบ

จากผลการวิจัยในประเทศเป็นการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนทั้งระดับปฐมวัย จนถึงระดับอุดมศึกษาที่แสดงถึงพฤติกรรม ที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยเรียนทั้งนี้เกิดจากการเลี้ยงดูในครอบครัวและจากการเลียนแบบพฤติกรรมที่ได้พบเห็นซึ่งทำให้เกิดการเบี่ยงเบนพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ซึ่งระบบการช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการที่ดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอนในด้านการส่งเสริมนักเรียนการแก้ไขปัญหาและวิธีการรวมถึงเครื่องมือที่ชัดเจนโดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการดังนั้นการพัฒนา รูปแบบของการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ผู้ศึกษาต้องการพัฒนาเพื่อให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความเหมาะสมกับนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก และทำให้นักเรียนทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้ พัฒนาตนเองตลอดชีวิต ประสบความสำเร็จ โดยมีความร่วมมือจากบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนทุกระดับและผู้ปกครองหรือชุมชน